

5/2019

+ + + + + + + + + + +
+ + + + + + + + + + +
+ + + + + + + + + + +
**Putování po křížcích, křížích
a božích mukách v Pístině a v okolí**
u příležitosti poutě sv. Zdislavy 25. 5. 2019
+ + + + + + + + + + +
+ + + + + + + + + + +
+ + + + + + + + + + +

Obsah

Obsah	1
Úvodem	2
Předchozí ročníky putování	3
Popis putování	4
Putování za křížky	5
Mapa putování	11
Historie gruntů, chalup a rodů	12
Pojmenování po chalupě	16
Zajímavosti z historie i současnosti	19
O kaštanu	23
Zdroje a citace	24
Závěr	24

Úvodem

Vážení příznivci putování,

před sebou máte Bulletin, který pravidelně vychází u příležitosti Pouti svatě Zdislavy v Pístině.

Na jeho stránkách přinášíme trasu letošního putování s fotografiemi a stručným popisem míst, která navštívíme. Najdete zde i další nové zajímavosti z dějin naší vesnice a historie dalších pístinských rodů.

Ke vzniku pouti vedla od samého počátku myšlenka udržování venkovských tradic. Každým rokem se snažíme putování obohatit o další nové a zajímavé lokality. Letošní jubilejní pátý ročník nás zavede do okolí Stráže nad Nežárkou, navštívíme nejen kříže a boží muka, ale také dva hřbitovy a kostel. Novinkou bude autobus, který odveze poutníky k Židovskému hřbitovu. Odtud bude cesta pokračovat pěšky až do cíle na místo pouťové zábavy na návsi v Pístině, kde se mohou poutníci občerstvit po zdolané túře.

Chtěl bych poděkovat všem, kteří společně s námi pátrají po historii svých domů a každoročně tak spolupracují na tvorbě nového Bulletinu. Vážíme si také podpory obce a sponzorů, kteří tuto tradici finančně podporují.

Jsem rád za hojnou účast na putování a pouťové zábavě a budu se těšit na setkání.

Radim Adam

Předseda TSP

Předchozí ročníky putování

30. 5. 2015 - historicky
1. ročník pouti a putování.
Trasa se 13 zastaveními
vedla po okolí Pístitny
a částečně i Stráže nad
Nežárkou.

28. 5. 2016 - 2. ročník
putování měl dvě trasy, první
po blízkém okolí Pístitny
a druhá nás zavedla až ke
křížkům v katastru obce
Příbraz.

27. 5. 2017 - 3. ročník
putování se 7 zastaveními
vedla pouze po místech
vztahujících se k starým
pístitským rodům.

26. 5. 2018 - 4. ročník
putování nabídl 9 zastavení,
z nichž některá nás zavedla
do okolí vesnice Mníšek.

Popis putování

- Putování začíná po skončení mše od kaple sv. Kateřiny v 15:00 hod. společným odjezdem autobusem k židovskému hřbitovu ve Stráži.
- Závěr putování je v prostoru hřiště na návsi, kde se koná pouťová zábava.
- Jde se po místních komunikacích, případně polních a lesních cestách, je nutné mít k tomu patříčnou obuv.
- Celá část putování měří 9,6 km, z toho pěší část 5,8 km.
- Předpokládaný návrat do Pístitiny se očekává v 19:00 h.
- Jednotlivá zastavení jsou v mapě, která je přílohou bulletinu.
- Fotografie byly pořízeny v průběhu let 2015 – 2019.
- U každého zastavení bude položen pamětní kámen.

Zastavení č. 1

Křížek u kaple sv. Kateřiny

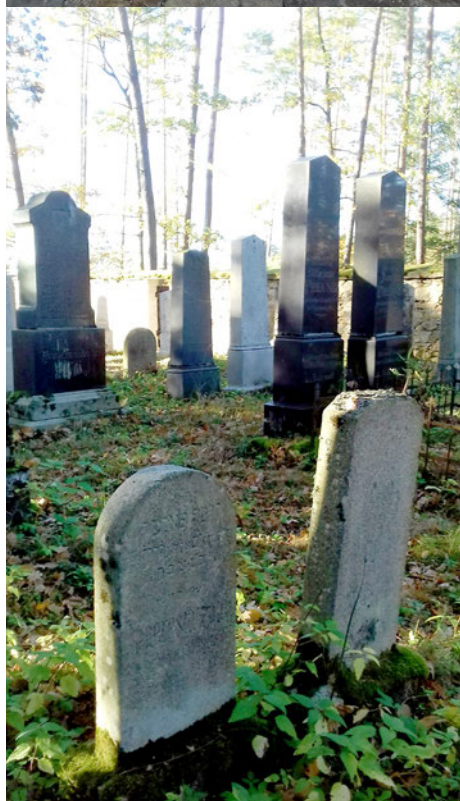
- GPS: 49°02'58.56"N, 14°54'00.84"E
- Katastrální území: Pístina
- Majitel/úživatel pozemku: Obec Pístina
- Křížek byl opraven v roce 2012 z iniciativy a prostředků obce Pístina a za finančního příspěví Jihočeského kraje.
- Křížek stojí na místě původního dřevěného kříže, který měřil asi 4 metry a dosahoval až k římsce kaple. Kříž později uhnul a v roce 1953 darovala současný křížek rodina Kovářova z Pístitiny. Křížek se dříve nacházel na hřbitově ve Stráži nad Nežárkou. Rodina Kovářových byla velmi zbožná a křížek věnovala katolické obci na počest jejich strýce, který působil jako kněz v Hořepníku.

Zastavení č. 2

Židovský hřbitov

- GPS: 49°06'85.74"N, 14°88'60.25"E
- Katastrální území: Pístina
- Majitel pozemku: Židovská náboženská obec
- Židovský hřbitov byl založený v první polovině 19. století a původně náležel ke Stráži nad Nežárkou, kde žila poměrně početná židovská komunita. Nejstarší náhrobek je z roku 1847. Většina náhrobků jsou prosté, zaokrouhlené stély s jednoduchou dekorací a profilací. Náhrobní kameny jsou žulové, pískovcové a opukové. Nejstarší nápisy na náhrobcích jsou pouze v hebrejštině, po roce 1850 je to hebrejščina v kombinaci s němčinou, nejnovější náhrobky jsou opatřeny pouze několika hebrejskými znaky a ostatní nápisy jsou v češtině.
- Hřbitov je ohrazený souvislou zdí a přístupný je pouze vstupní brankou ze severní strany. Přilehlý domek, který sloužil původně jako márnice, byl židovskou náboženskou obcí v roce 1967 odprodán soukromé osobě.
- Poslední pohřeb se zde uskutečnil roku 1943.

Zastavení č. 3

Vanšovský kříž

- GPS: 49°06'80.28"N, 14°89'23.01"E
- Katastrální území: Stráž nad Nežárkou
- Na křížku jsou špatně čitelná písmena A.W 1859 jako iniciály paní Anny Vonšové.

Zastavení č. 4

Hřbitov ve Stráži

- GPS: 49°06'94.78"N, 14°90'06.71"E
- Katastrální území: Stráž nad Nežárkou
- Majitel pozemku: Stráž nad Nežárkou
- Strážský hřbitov je určitě nový, původní byl asi kolem kostela.
- Při výstavbě kanalizace v 70. letech se tam při výkopech nacházely kosti. Josef II. (1780-1790) nařídil přesunout hřbitovy za města, takže hřbitov mohl vzniknout na přelomu 18. a 19. stol.
- Byl určen pro strážskou farnost a přifařené obce Plavsko, Dolní Lhota, Dvorce, Vydří, Lásenice, Příbraz, Mníšek, Pístina a Libořezy.
- Hrobových míst je tam asi 1190.
- Z významných osobností: bratr Emy Destinnové - Emanuel Kittl, hrobka baronů z Leonhardi. Významná stavba: kaple Panny Marie Bolestné.
- Nápis „Co jsme my budete i Vy / Co jste Vy byli jsme i my“ se objevuje i na jiných vstupních portálech na hřbitovy, jako např. na hřbitově na sv. Jiljí u Schwarzenberské hrobky v Třeboni.

Zastavení č. 5

Šulův kříž

- GPS: 49°06'95.36"N, 14°90'90.40"E
- Katastrální území: Stráž nad Nežárkou
- Kříž stojí na východní straně kostela
- Na jeho podstavci býval nápis „Matěj Šula, měšťan v Stráži 1854“. Nápis byl odstraněn za komunistického režimu.
- Zajímavostí u kříže u kostela sv. Petra a Pavla jsou dva ovocné stromy – jabloně. Jde o jediný kříž v okolí Stráže a Pístitý, kde jsou vysázeny ovocné stromy.

Zastavení č. 6

Karlův kříž

- GPS: 49°06'71.39"N, 14°90'85.25"E
- Katastrální území: Stráž nad Nežárkou
- Křížek dal postavit hostinský p.Šula z č.p.4

Zastavení č. 7

Sokolský kámen

- GPS: GPS 49°3'46.60"N, 14°54'20.61"E
- Katastrální území: Stráž nad Nežárkou
- Majitel/uživatel pozemku: MUDr. Luboš Pokorný
- Památný kámen je na bývalém sokolském cvičišti v Hlicích.
- V žule je vytesané číslo 1415, což je rok upálení mistra Jana Husa.
- Na druhé straně je číslo 1915 s iniciálou Sokola a místní sokolové zde slavili pětisté výročí úmrtí kazatele.
- V okolí jsou lípy, které ještě naznačují jejich výsadbu ve tvaru kalicha.

Zastavení č. 8

Křížek na Čáchovně

- GPS: 49°03'47.35"N, 14°53'52.35"E
- Katastrální území: Stráž nad Nežárkou
- Majitel/uživatel pozemku: Město Stráž nad Nežárkou
- Křížek na Čáchovně (Šáchovně) je plechový, stojí na pravé straně bývalé spojovací cesty do Stříbřece. V základu leží kruhová (asi 100 cm v průměru) kamenná deska, v níž je na pravé straně vytesáno písmeno K a na zadní straně jsou dva zřetelné důlky. Kronika uvádí, že žulové části jsou z bývalého pranýře, který stával na strážském náměstí.
- V roce 2015 byla uskutečněna celková oprava, kterou za přispění Jihočeského kraje provedlo město Stráž.

Zastavení č. 9

Kříž Doňků

- GPS: 49°03'18.72"N, 14°54'06.90"E
- Katastrální území: Pístitina [720992]
- Majitel/uživatel pozemku: Radim Adam
- O kamenném kříži, který stojí jako maják nad poli a loukami patřící po staletí rodině Doňků na usedlosti čp.12 v Pístitně, vyprávěli pamětníci našich předků. Měla jej nechat zbudovat zbožná Josefa Doňková, rozená Brožová z Mníšku, manželka hospodáře Josefa Doňka, jenž převzal grunt čp.12 v roce 1834. Z historických pramenů je známo, že hospodář Josef Doněk zemřel ve svých 58 letech, dříve než jeho čtvrtý, ale jediný žijící syn Josef nabyt zletilosti. Podle vyprávění nechala Josefa postavit kříž se soškou Ježíšovou u tehdejší cesty do Stráže, aby shlížel na rodinný majetek a aby jej ochraňoval. Josefa ztratila nejen manžela, ale v minulosti jí předčasně již jako batolátka zemřeli další tři synové. Josefa podporovala i kaple Sv. Kateřiny v Pístitně, finančně přispěla na mešní kalich do této kaple. Zbudování kříže tak bylo dalším krokem, jak vyjádřit oddanost a pokoru těžce zkoušené ženy před Bohem. V noci na úterý 13. ledna 2004 za sněhové vánice veliký víchř povalil tento kamenný kříž, který padl a rozlámal se na 6 kusů. Díky iniciativě rodiny Adamů byl kříž znovu postaven a opraven ve spolupráci s akademickým sochařem V. Krninským. Na opravu finančně přispěla též obec Pístitina.
- V roce 2015 proběhla celková renovace kříže za podpory Jihočeského kraje. Kříž byl přemístěn na důstojnější místo dál od cesty.
- V roce 2016 u něj byly vysazeny dva jírovce maďaly.

Zastavení č. 10

Křížek Dvořáků v Háječku

- GPS: 49°03'15.83"N, 14°54'00.20"E
- Katastrální území: Pístitina
- Majitel/uživatel pozemku: Obec Pístitina
- Křížek byl opraven v roce 2012 z prostředků obce Pístitina.
- Křížek byl původně v těsné blízkosti silnice ve zpuštěném a stromy zarostlém prostoru mezi hlavní silnicí a cestami k Závistivému rybníku. Celý prostor byl zkulturnován, křížek přeložen o několik metrů do centra nově vzniklého háječku.
- Stromy darem věnoval a zasadil hajný p. Janeček z Domanína.

Zastavení č. 11

Boží muka sv. Kateřiny

- Označení: A3
- GPS: 49°03'10.61"N, 14°54'00.83"E
- Katastrální území: Pístitina
- Majitel/uživatel pozemku: ZP Group (věcné břemeno obec Pístitina)
- Boží muka byla převezena od domu p. Deutchové, kde byla již nakloněna na dům a hrozilo jejich zřícení.
- Mezi p. Daňhou a obcí bylo dohodnuto, že boží muka můžou nově stát na jeho pozemku. Idea nového umístění byla v tom, že muka od nepaměti stávala na konci vesnice. Konkrétní místo bylo určeno ve shodě se starostou A. Fišerem a občany z této části vesnice, která se tradičně nazývá Na Vyhnálce – p. Deutchovou a rodinou Karlíků.
- Jejich přemístění a renovace byla provedena v roce 2012. Boží muka technicky přemístila firma Jipama, zrestaurování provedl akademický sochař Vladimír Krnínský, obrázek vytvořila restaurátorka Zdena Skořepová, technickou asistenci zajišťoval Ondřej Šimek.
- Na božích mukách je obrázek sv. Kateřiny, patronky vesnice.
- Dva javory kleny byly zasazeny v roce 2015. Jeden javor klen „uschl“ v roce 2018 a i do budoucna bude ponechán jen jeden strom jako příklad toho, že i v minulosti byl u některých božích muk vysazován jen jeden strom místo obvyklých dvou.

Zastavení č. 12

Křížek Houšků u Dolního návěsího

- Označení: A5
- GPS: 49°03'01.69"N, 14°54'03.41"E
- Katastrální území: Pístitina
- Majitel/uživatel pozemku: Obec Pístitina
- Křížek byl opraven v roce 2012 z iniciativy a prostředků obce Pístitina a za finančního příspěví Jihočeského kraje.
- V roce 2015 byly osazeny obrubníky v rámci opravy chodníků v obci.
- Křížek byl tradičně spojen s obyvateli gruntu čp. 2 „U Houšků“, viz část „Historie selských rodů“.
- U křížku neroste žádný strom, jeho zasazení je záměrem do budoucna.

Trasa putování za křížky 2019:

Zastavení č. 1
Křížek u kaple sv. Kateřiny

cesta autobusem do Stráže nad Nežárkou

Zastavení č. 2
Židovský hřbitov ve Stráži nad Nežárkou

Zastavení č. 3
Vanšovský kříž

Zastavení č. 4
Hřbitov ve Stráži nad Nežárkou

Zastavení č. 5
Šulův kříž

Zastavení č. 6
Karlův kříž

Zastavení č. 7
Sokolský kámen

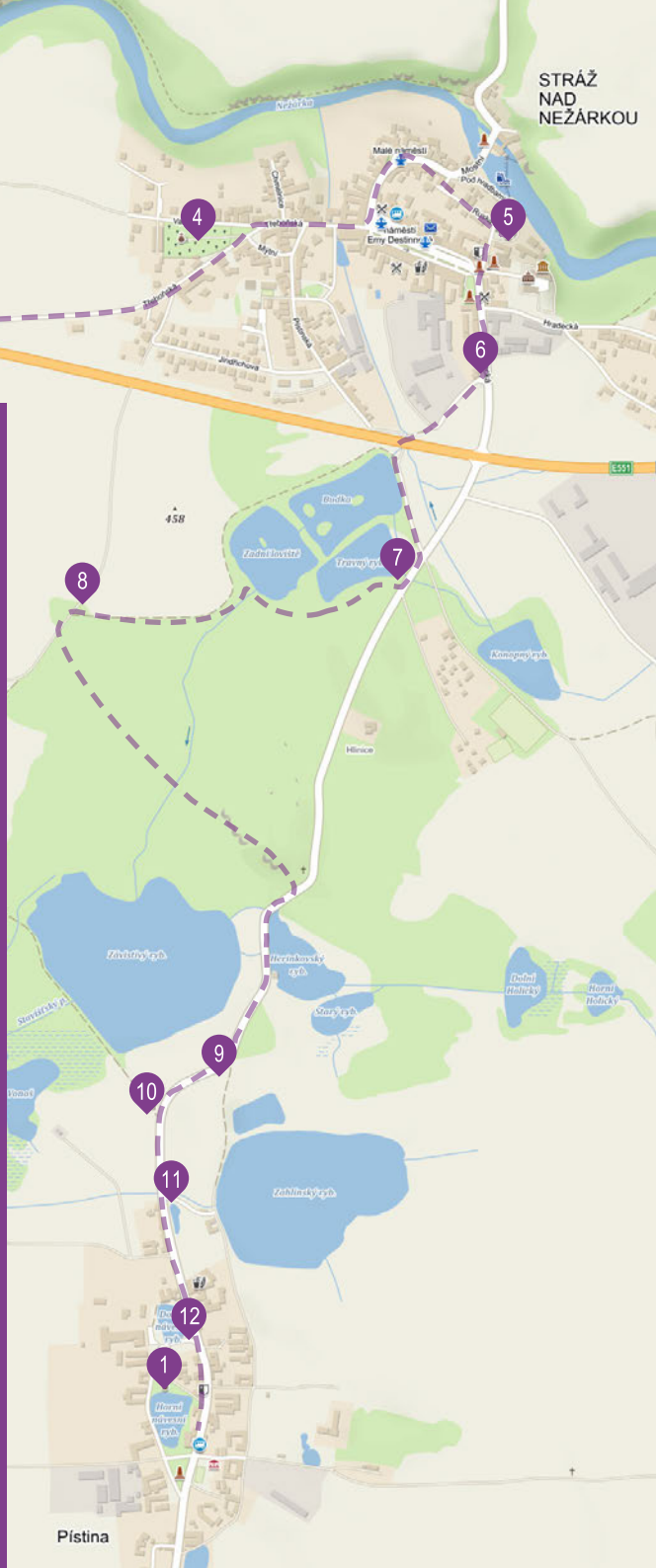
Zastavení č. 8
Křížku na Čáčovně

Zastavení č. 9
Křížek Doňků

Zastavení č. 10
Křížek Dvořáků v Háječku

Zastavení č. 11
Boží muka sv. Kateřiny

Zastavení č. 12
Křížek Houšků

Historie gruntů, chalup a rodů

Grunt 5 – čp. 18

Pavel Karel vlastnil v roce 1579 tento grunt v pořadí pátý. Při sv. Jiří a při sv. Havlu platil po 7 groších úroků a dával 2 džbery ovsa.

Matouš Karel byl majitelem usedlosti v roce 1613, měl 1 čtvrt roli, platil celoročně 14 grošů úroků a dával 2 džbery ovsa.

Matouš Kraus byl podle berní ruly majitelem gruntu v roce 1654. Měl 15 strychů polí, z toho každý rok dvě třetiny osíval, choval 4 voly, 3 krávy, 5 jalovic, 13 ovcí a 2 prasata.

Blažej Karel vlastnil tuto usedlost v roce 1668 a podle rozhodnutí revisitační komise byl zařazen mezi chalupníky, měl v té době „skrovné stavení bez stodoly.“

Šimon Karel zdědil usedlost po smrti svého otce Blažeje v roce 1692.

Matouš Karel se stal majitelem gruntu po smrti otce Šimona v roce 1737 a žil zde se svou ženou Kateřinou, roz. Dvořákovou z Pístitiny.

Matěj Karel se svou ženou Barborou dočasně převzali tento grunt po zemřelém otci Matoušovi v roce 1769.

Matěj Brach vlastnil grunt od roku 1775. Podle gruntovní knihy „v roce 1775 vzal Matěj Brach pro sebe a své dědice živnost ve vsi Pístitně, když on sobě pozůstalou vdovu Kateřinu, po Ondřejovi Vášovi, za manželku vzal.“

Antonín Houška odkoupil grunt od svého nevlastního otce Matěje Bracha se svou manželkou Mariánou na základě kupní smlouvy z dubna roku 1821 za 1200 zlatých.

Jan Houška a manželka Kateřina koupili grunt od Antonína Houšky podle kupní smlouvy z roku 1871. Jan Houška, rolník z Pístitiny, a jeho manželka Kateřina z Políkna byli majiteli usedlosti ještě v roce 1880. V té době měli jedinou dceru Marii. Na výměnku s nimi žila vdova, matka hospodáře – Marie. Na statku sloužila jako děvečka Anežka Šimková a Pavlína Freiterová, obě z Políkna. V podnájmu zde bydlela Roza Hanušová z Ponědraže, která byla švadlenou. Ve stájích statku bylo celkem 10 kusů hovězího dobytka. V průběhu let 1880 – 1890 zřejmě zemřela manželka Kateřina a hospodář se znovu oženil s Rozinou, nar. v roce 1856 v Ponědraži. Rodina Jana Houšky hospodařila na statku do roku 1891.

Lambert Kaštánek s manželkou Marií vlastnili grunt od roku 1891. Měli čtyři děti – Jana, Marii, Růženu a Karla. Sloužila zde Anna Kodýmová z Mirochova. Když v roce 1957 Lambert Kaštánek zemřel, zůstal na usedlosti jeho nejmladší syn Karel se svou ženou Annou Kolečkovou ze Štěpánovic (oddání v roce 1929). V roce 1968 se Karel po smrti své první ženy znovu oženil s Marií Lorencovou z Dolní Lhoty.

Vlasta Petrová se stala majitelkou nemovitosti v roce 1991 po svém dědovi Karlu Kaštánkovi, který zde žil až do roku 1996, kdy zemřel v krásném věku 96 let. Rodina nové majitelky zde žije se svým manželem Jiřím a dcerami Terezou a Kateřinou od roku 2004.

Chalupa čp. 6

František Kalla nar. v roce 1831 v Mláce, s manželkou Annou, nar. v roce 1835 v Pístině, s dcerou Johanou, nar. v roce 1869, hospodařili na usedlosti v roce 1880.

Tomáš Chalupa nar. v roce 1823, s manželkou Marií, nar. v roce 1833, je veden jako majitel chalupy v roce 1890. Spolu s nimi žili mladí manželé Karel Chalupa – syn, nar. v roce 1865, s manželkou Františkou, nar. roku 1864 v Plavsku a s dětmi Karlem, Františkem a Rudolfem.

František Průcha krejčí, nar. v roce 1870, s manželkou Albinou, nar. v roce 1875 a synem Františkem vlastnili chalupu v roce 1900. V roce 1910 měla rodina Františka Průchy už tři děti – Františka, Jaroslava a Marii. Dcera Marie, provdaná Jannová, přebírá vlastnictví.

Marie Jannová, roz. Průchová vlastnila chalupu do roku 1976.

Dne 6. ledna 1945 po 9. hodině večer vypukl požár v chalupě paní Marie Jannové čp. 6 a v mžiku se rozšířil na stodůlku, kolnu i chlévy. Obytné stavení zůstalo ušetřeno, ovšem díky našim hasičům a hlavně motorové stříkačce, která dala dost vody. Vyšetřováním se dávala vina vzniku ohně od elektrického vedení. (zápis z kroniky 1945)

Blanka Jechová, koupila chalupu v roce 1976, vlastní ji dodnes a využívá objekt jako rekreační.

Chalupa čp. 15

František Dvořák převzal usedlost od svého bratra Václava Dvořáka podle zápisu v grunt. knize fol. 43 b v roce 1821.

Josef Dvořák nezletilý syn, stává se majitelem chalupy po nebožtíkovi Františku Dvořákovi, který s písemným kšaftem před 15 lety zemřel, včetně příslušných pozemků. Zápis v grunt. knize fol. 45 B ze dne 23.3.1841.

Ignác Jílek nar. 1820 v Příbrazi, zedník a jeho manželka Josefa, nar. v roce 1825 v Roseči, vlastnili usedlost roce 1870. Společně s nimi žila Žemličková Terezie se čtyřmi dětmi.

Josefa Jílková převzala chalupu po zemřelém Ignáci Jílkovi v roce 1872.

Jan Hulík přičlenil se ke vdově Josefě Jílkové v roce 1874.

Josef Smrčka a manželka Terezie se stali majiteli chalupy na základě trh. smlouvy ze dne 5.4.1878. Josef Smrčka, který pocházel z Roseče s manželkou Terezií, která pocházela z Políkna, byli majiteli chalupy ještě v roce 1880. V té době měli syny Josefa, Václava a Vincence. V podnájmu tu bydlela rodina Jakuba Karla se dvěma dětmi, Jeníkem a Albinou. V roce 1890 hospodařil Josef Smrčka už jako vdovec s dětmi Vincencem, Josefe, Václavem a Albinou. V podnájmu tu žila rodina Jakuba Šindelky, manželka Josefa a syn Felix. Podle pozemkové knihy – not. spis ze dne 29.11.1981 bylo vloženo vlastnické právo na polovinu domku Kateřině Smrčkové.

Viktor Kašťánek nar. v roce 1864 ve Vydří a manželka Albína, nar. v roce 1865 v Plavsku, vlastnili domek podle trhové smlouvy ze dne 5.3.1895. V roce 1900 měli děti Františku, Františka, Albinu a Karla. V nájmu tu bydlela rodina Felixe Šindelky. V roce 1910 měla rodina Viktora Kašťánka už jen dvě děti, Františka a Albinu. Bydlela s nimi tchyně Marie Pivcová, nar. v roce 1834 v Plavsku. >>

Jan Svoboda ze ženou Albinou se stali majiteli domku podle pozemkové knihy, na základě notářského spisu ze dne 20.2.1920.

Reinheld Cerman narozen v roce 1929 s manželkou Marií jsou vlastníky nemovitosti podle kupní smlouvy ze dne 16.10.1970.

Václav Kočička narozen v roce 1911 s manželkou Marií jsou vlastníky nemovitosti podle kupní smlouvy ze dne 30.8.1973 do roku 1978.

Jejich děti **Josef a Bohuslava** vlastní nemovitost do roku 1988.

Libor Táborský vnuk Václava Kočičky je majitelem chalupy od roku 1988. Má dceru Šárku. Od roku 1979 je chalupa používána pouze k rekreaci.

Chalupa čp. 20

František Herinek podle zápisu v grunt. knize hospodařil na chalupě v roce 1832.

Tomáš Kříž a manželka Anna koupili chalupu v roce 1863.

František Tomíška a manželka Marie koupili chalupu od manželů Křížových v roce 1856. František Tomíška domkář, nar. 1828 v Pistině a jeho Manželka Marie, nar. v roce 1835 v Lásenici, vlastnili domek i v roce 1870. Měli tehdy jednoho syna. Spolu s nimi na chalupě žila celá rodina podnájemníků. Podle pozemkové knihy – odevzd. list ze dne 30.11.1874 bylo vloženo právo vlastnické domku nezletilým synům Bernardu a Františku Tomíškovým, každému na čtvrtinu.

Marie Tomíšková vdova, v roce 1874 po zemřelém Františkovi Tomíškovi, se synem Františkem, nar. v roce 1866 a Benediktem, nar. v roce 1863, který byl krejčím, vlastnila chalupu ještě v roce 1880. Žila tu s nimi vdova Anna Herinková, nar. v roce 1814 z Dol. Lhoty, se synem Bartolomějem, který byl v té době na vojně v Uhrách. Dále Marie Kolářová z Hatína, rovněž vdova se syny Bartolomějem, Jakubem a dcerou Viktorií.

František Tomíška syn, nar. v roce 1866, se stal majitelem usedlosti v roce 1890 – hospodařil společně s matkou Marií Tomíškovou. Na usedlosti v té době žila vdova Johana Hájková, teta majitele, nar. v roce 1826 z Lásenice. František Tomíška s manželkou Albinou, nar. v roce 1865, hospodařili na chalupě společně od roku 1891. V roce 1900 měli syna Františka a bydlela tu s nimi teta Johana Hájková z Lásenice. V nájmu tu žila rodina Mikoláše Tůmy, manželka Helena a děti Karel a Aloisie.

Albina Tomíšková vdova, stala se podle pozemkové knihy majitelkou celého domku na základě odevzd. listu ze dne 18.10.1901.

Václav Vítek obecní cestář, nar. v roce 1873, s manželkou Albinou, nar. v roce 1865 v Přibrazi, stali se majiteli této chalupy v roce 1901. V roce 1910 měli jednoho syna Adolfa a bydlel tu také nevlástiný syn, nar. v roce 1892, který byl zedníkem. Václav Vítek, domkář, byl majitelem chalupy i v roce 1921. Rodině Vítků patřil dům i v padesátých letech minulého století a byl pronajímán. V této době v něm bydlel dle pamětníků i p. Worhemus který zde provozoval truhlářskou dílnu a také měl na starosti místní hospodu.

JZD Stráž nad Nežárkou koupila objekt od rodiny Vítků.

Miroslav Pracný koupil chalupu v roce 1984 od JZD Stráž nad Nežárkou. Chalupa v té době již byla delší dobu neobydlená. Před tím zde bydlela podle informace sousedů p. Türmerová s rodinou. Od roku 1994 zde současný majitel provozuje zámečnickou živnost.

Chalupa čp. 48

Martin Váša koupil tuto chalupu od Vojtěch Blažka v roce 1840 za 200 zl.

Vojtěch Spurný a žena Terezie koupili chalupu od Martina Váši v roce 1848 za 400 zl. Vojtěch Spurný, nar. v roce 1818, s manželkou Terezií, nar. v roce 1827, vlastnili domek ještě v roce 1870. Měli tehdy čtyři děti. Podle odevzdávací listiny ze dne 2.3.1877 dává se právo vlastnictví na polovinu chalupy čp. 48 Vojtěcha Spurného v Pístině pro jeho dceru Marii Spurnou, provdanou Kopytovou. Podle další odevzdávací listiny z toho samého dne a roku bylo vloženo právo vlastnictví na druhou polovinu chalupy Terezie Spurné pro Marii Spurnou, provdanou Kopytovou.

Alois Kopyta nar. v roce 1854 ve Vydří, s manželkou Marií, nar. v roce 1849, dcerou předchozího majitele, hospodařili na chalupě v roce 1880. V té době měli dcery Annu a Marii. Bydlela tu s nimi Josefa Spurná, nar. v roce 1840 v Pístině, vdova a její syn Jan Krejčí a dcera Františka.

Benedikt Tomiška nar. v roce 1834 v Pístině, krejčí a manželka Františka, nar. v roce 1866 a jejich roční syn František žili na chalupě podle trhové smlouvy ze dne 22.12.1888 až 1890. Bydlela s nimi vdova, matka manželky Josefa Spurná, nar. v roce 1840.

Benedikt Tomiška nar. v roce 1863 v Pístině, s chotí Františkou a dětmi Františkem, Annou a Josefem a matkou Marií Tomíškovou žili na chalupě v roce 1990. Benedikt Tomiška s manželkou Františkou a dětmi Františkem, Annou, Josefem, Františkou a Anežkou žili v tomto domku ještě v roce 1910. Rodina Benedikta Tomišky hospodařila na usedlosti ještě v roce 1921.

Rudolf Špulák, nar. 1890 v Plavsku, kolář ve Stříbřeci, později soukromý rolník a chovatel stříbrných lišek, žil a hospodařil v chalupě s manželkou Františkou, rozenou Tomíškovou, od roku 1925. Po předčasné smrti manželky (1936) se v roce 1937 podruhé oženil s Marií, rozenou Kubínovou, původem ze Stajky. V padesátých letech byly nuceni jako většina rolníků vstoupit do družstva. S první ženou měl Rudolf dvě dcery, Bohuslavu a Milenu, s druhou ženou dceru Marii. Rudolf byl podnikavý člověk, výborný muzikant, veselý a vtipný společník.

František (1937 - 2011) a **Marie** (1942 - 2007) **Špulákoví** žili v chalupě od roku 1961 až do smrti. František se vyučil elektromontérem a byl velmi šikovným řemeslníkem v mnoha oborech. Marie pracovala jako ekonomka a úřednice. V osmdesátých letech chalupu zrekonstruovali a přistavěli patro ve stylu poplatném době. Jejich synové Vladimír (1964) a Jindřich (1971) využívají v současnosti chalupu již jen rekreačně. Vladimír provozuje soukromé stavebniny v Mělníku a s manželkou Janou (1967) mají syna Adama (2002) a dceru Agátu (2005). Jindřich je vyučený truhlář, ale v oboru nepracuje. Je svobodný a nemá děti.

Pojmenování po chalupě

Jak bývá obvyklé v jihočeských vesnicích, udržují se názvy usedlostí „po chalupě“. I toto pojmenování se pak různě v historii vyvíjelo, a tak se mnohdy ani starousedlíci nemohou shodnout, jak se které usedlosti vlastně říká. Chtěli jsme to toho alespoň částečně vnést jasno a zpracovali jsme následující přehled. Čp. (čísla popisná) vznikla na konci 18. století na základě královského sčítání obyvatel a domů v rakouském mocnářství v roce 1770 a tato číslování se udrželo v podstatě dodnes. Tato čísla popisná tak nahradila číslování gruntů a chalup z 16. století podle gruntovních knih. V obecní kronice je zaznamenáno pojmenování po chalupě z roku 1930. V tabulce je ještě sloupec se zavedenými názvy chalup, jak je používají v současnosti místní pamětníci a konečně pak současní obyvatelé.

čp.	číslo podle gruntovní knihy	pojmenování po chalupě	zavedené názvy chalup	současní obyvatelé	uveřejněno v bulletinu
1	Grunt 11	u Kutilů		Zahradníkoví, Radovi	03/2017
2	Grunt 12	u Houšků		Houškovi	03/2017
3	Grunt 13	u Vášů		Jiráčkovi	
4	Chalupa čp. 4	ve Vášové chalupě		Fišerovi st.	
5	Grunt 14	u Valendů		Fišerovi ml.	03/2017
6	Chalupa čp. 6	ve Smrčkové chalupě	u Krejčů	Jechová - rekreační	05/2019
7	Grunt 15	u Smrčků		Blažkovi	03/2017
8	Grunt 16	u Tomišků		domov pro osoby se zdrav. post.	03/2017
9	Chalupa čp. 9	v Tomišské chalupě	u Solilů	Pejša - rekreační	
10	Chalupa čp. 10	u Udrů		Trojákoví	
11	Chalupa čp. 11	u Kálů	u Bártů	Martin Jiráček	
12	Grunt 1	u Doňků		Adamovi	03/2017
13	Grunt 2	u Spurnů		Spurní	03/2017
14	Chalupa 25	u Kučerů		Čuchnová - rekreační	
15	Chalupa čp. 15	v Dvořákové chalupě	u Svobodů	Táborský - rekreační	05/2019
16	Grunt 3	u Dvořáků		Bouškovi	04/2018
17	Grunt 4	u Křížů		Břicháčkovi - rekreační	04/2018
18	Grunt 5	u Kadlů	u Kaštánků	Petrovi	05/2019
19	Grunt 6	u Herynků		Průchovi, Linhartovi	03/2017

čp.	číslo podle gruntovní knihy	pojmenování po chalupě	zavedené názvy chalup	současní obyvatelé	uveřejněno v bulletinu
20	Chalupa čp. 20	v Herynkové chalupě	u Vítků	Pracní - rekreační	05/2019
21	Chalupa čp. 21		u Hájků	Hana Kolářová	
22	Chalupa 23	u Slouhů	u Slovanů	Michal Mihók	
23	Grunt 7	u Brachů		Polanští	
24	Chalupa čp. 24	v Brachové chalupě		Kubínovi - rekreační	
25	Grunt 8	u Kubínů		Vladimír Šašek	
26	Chalupa čp. 26	u Fantyšů	u Šveců	Pacikovi	
27	Grunt 9	na Kopečku	u Hryzáků	Kozlovi (Miroslav)	03/2017
28	Grunt 10	u Vítků		Jiří Jech	
29	Chalupa čp. 29	ve Vítkové chalupě		Bartošová - rekreační	
30	Chalupa čp. 30	u Pichů		Marie Maryšková	04/2018
31	Chalupa čp. 31		u Buštů	J. Lískovec	
32	Chalupa čp. 32	Obecní kovářská dílna		hasičská zbrojnice	
33	Chalupa čp. 33	Chudobinec		Maryška - rekreační	
34	Chalupa čp. 34	Židovský hřbitov		Moravec - rekreační	
35	Chalupa čp. 35	Pazderna (zrušena)		obecní úřad	
36	Chalupa čp. 36	Dvůr Bašta	budova již neexistuje, vymazána z registru RUIAN		
37	Dvůr Bašta čp. 37	Dvůr Bašta		Meduna - rekreační	
38	Chalupa 24	u Slobodníků		Josef Vlček	04/2018
39	Chalupa čp. 39		u Chalupů	Římnáčovi	04/2018
40	Chalupa čp. 40		u Zachů	Hana Zemanová (Kristina Čuchnová - domov seniorů JH)	
41	Chalupa čp. 41	u Udrů		František Hornyk	
42	Chalupa čp. 42		u Šindelků	Jankovcovi - rekreační	
43	Chalupa čp. 43	v Kutilové chalupě		Kozlovi (Jaroslav)	03/2017
44	Chalupa čp. 44	u Zemanů, v lukách	stará hasičárna	potraviny a spol. místnost	
45	Chalupa čp. 45	stojí na Gruntě čp. 18	u Hrádků	Tomiškovi - rekreační	
46	Chalupa čp. 46	ve Spurné chalupě	u Elingrů	El Kassemová	
47	Chalupa čp. 47		u Čuchnů	Čuchnovi	

čp.	číslo podle gruntovní knihy	pojmenování po chalupě	zavedené názy chalup	současní obyvatelé	uveřejněno v bulletinu
48	Chalupa čp. 48	ve Křížové chalupě		Špulákoví	05/2019
49	Chalupa čp. 49	na Kadlově		Jitka Kořínková	
50	Chalupa čp. 50		u Křížů	Břicháčkoví - rekreační	
51	Chalupa čp. 51	u Nácků		Radovan Hanta	
52	Chalupa čp. 52		u Kopytů	Hantovi	
53	Chalupa čp. 53	Brunerová Hájovna		Hrádkovi a Hrdličkovi	
54	Chalupa čp. 54	obecní hostinec		Pecha - podnikání	
55	Chalupa čp. 55	Hofbauerovy sádky		Radkovičovi	
56	Chalupa čp. 56	pův. Vášův haltýř do jeho zániku r. 1930		č. p. získala nemovitost/ část gruntu č. 15, současní obyvatelé Průchovi – rekreační	
57	Chalupa čp. 57	u Kolářů		David Čuchna	
58	Chalupa čp. 58	Vítkova chalupa - malá strana	u Kovářů	Kovářovi	
59	Chalupa čp. 59	u Tomíšků - malá strana		Domov Pístina *	
60	Chalupa čp. 60	u Valendů - malá strana		Vrchotovi	03/2017
61	Chalupa čp. 61		u Cachů	Michal Princ	
62	Chalupa čp. 62	Doňků haltýř		Adamovi - rekreační	
63	Chalupa čp. 63		u Poláků	Jana Frantová	
64		Brunerova cihelna	číslo je převzato po staré cihelně	Kozákoví (současný dům Kozákových je novostavbou na louce)	
65	Chalupa čp. 65		u Maxů	Hana Samcová	03/2017
66			u Kubíčků	Karlíkovi	
67			u Hajnů	Kopelent - rekreační	
68			bývalý teletník	Blažkovi - rekreační	
69				Zdeněk Daňha	
70			část bývalého gruntu č. 15	Jannovi	
71				Eva a Michal Fišerovi	
72				Klára Linhartová	

* domov pro osoby se zdrav. postižením do r. 2015, nyní prázdný objekt v majetku JČ Kraje

Zajímavosti z historie i současnosti

Pístina má k 1. lednu 2019 **105 obyvatel**, z toho 13 dětí do 15ti let. Nejmladší občánek se narodil v březnu 2018, v témže roce bohužel dvakrát zvonil umíráček za dvě pístínské ženy.

Rozmary počasí v průběhu století

Dne 25. července 1927 o 10 hodině večer bylo pocítěno zemětřesení, záchvěv země vlnitý, jehož střed bylo Štýrsko. Bylo pocítěno v Čechách Jižních a v Rakousích. Pohyb půdy byl cítěn od východu na západ.

Dne 8. října 1927 ve ¾ na 9 večer bylo pocítěno opět, ale silnější zemětřesení, který se ve Vídni, v Dolních Rakousích stupňoval do té síly, že uvedl do pohybu nábytek ve světnicích.

Sluší se zde také zmíniti o nepříznivém roce 1922, na den 15. srpna strhla se vichřice, jaké nebylo pamětníka. Budovy obytné poškodila velice, lesy zpusťovala a úrodu ovocnou zničila.

Únor 1929 byl ihned z počátku na zimu velmi zlý. Sníh připadnul a udržel se ve výši normální 40 cm. Mrazy byly od 30 stupňů do 44 stupňů v oblasti kraje Československého. Mnoho brambor zmrzlo i drůbeže i zvěře venku – zajíců, koroptví, srnců. V této době sibiřské zimy dle zpráv z novin dne 14. února zmrzl člověk v obci Stropnice u Římovy ve světnici na židli. Mnoho lidí v té době umíralo.

V červenci 25., roku 1929, byla znovu velká větrná smršť. Od Tábora až ku Jihlavě na Moravě spojená s krupobitím. Kroupy padaly velké jako až jako husí vejce tak, že ze stromů, které vichřice zničila, zbyly otlučené pahýly. Od svátku sv. Anny počalo se počasí horšiti tak, že se těžko žita sekly a špatně sklízely.

Počátkem února 1946 napadlo spousta sněhu a silné vánice navály velké závěje a byly silné mrazy. Zvěř trpěla hladem a zajíci po závějích vnikli do zahrad a školek, jako do Vrchotovy a Dvořákovy a zničili všechny stromky. I na návsí neobalené stromky ovocné ohryzali. Silnice byla plná závějí, které se odstraňovaly pracovní povinnostmi.

Od května 1947 byly nepatrné vodní srážky a od června přestaly úplně. Bylo nepatrně sena a na kopečkách obilí zaschlo. Úroda byla hodně pod průměr a zemědělci se pro nedostatek krmení museli zbavovat od 1/3 až 1/2 stavu dobytka a ještě ten byl pro nedostatek špatně krměn. Pole byla zaschlá, velice těžko zpracovatelná. Na podzim osení pro sucho nemohlo vzejít. Smrkové lesy pro sucho usychaly. Sucho bylo prostě katastrofální. Od časného léta byla ve vsi veliká nouze o vodu způsobená suchem. Skoro všichni zemědělci, hlavně po vyšší straně obce, byli nuceni voziti vodu pro všechnu potřebu až do konce roku. Jezdili pro ni hlavně do rybníka Stavu. O pitnou vodu byla také veliká nouze.

Vzdělání v obci a spolková činnost na začátku minulého století

Obecní knihovna jest uložena u Václava Vítka (čp.57) a čítá 250 svazků knih poučných a zábavných a má 45 čtenářů. Knihovnikem od počátku založení jest Václav Vítek. (zápis z roku 1930) Roku 1910 byl založen v obci peněžní ústav Spořitelni a záložní spolek (Kampelička) s ručením „neobmezeným“. V roce 1929 měl spolek 48 členů s 50 podíly a pokladní obrát 664 851,30 Kč. Pošumavská jednota založena roku 1902. Členové pořádali různé podniky jako divadla a různé taneční zábavy.

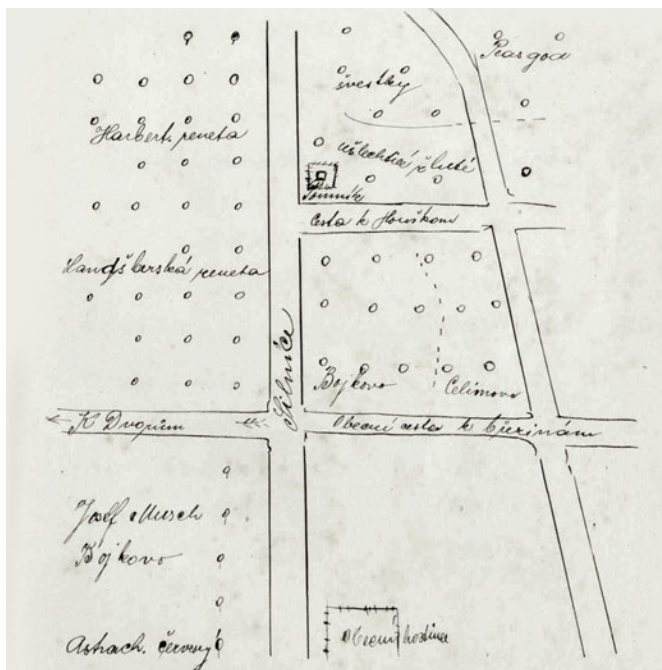
Hasiči byli založeni roku 1985, jejich zakladatelé byli Jakub Kovář, toho času obecní starosta a zároveň starosta a předseda hasičů, Josef Doněk – velitel, Nebáznivý jednatel a cvičitel. Tehdy sem docházel Bohdan Zátka jako dozorce na strážsku. Mají jednu ruční pojízdnou stříkačku, s níž se zúčastňují hašení v okolí vypuknuvších požárů.

V obci jest založen spolek Osvětová komise, který se stará o vzdělání obyvatelstva a zkrášlení obce. Pořádá divadla, stará se o nákup knih do obecní knihovny.

Místní skupina republikánského dorostu československého venkova, byla v obci Pístina založena roku 1890, příslušná byla do okresní skupiny v Jindř. Hradci. Roku 1918 rep. dorost na strážsku se osamostatnil a založil okresní sdružení na strážsku. Pořádá kulturní, sociální a hospodářské přednášky, divadla a různé zábavy.

Vzhled horní návsi v roce 1930

Osvětová komise v Pístině za přispění obecního úřadu a zemědělské rady, od které dostala na vysazení ovocného sadu subvenci 530 Kč, vysadila celou horní návsi jabloněmi 60 ks, které koupila od firmy Dr. Bendík v Českých Budějovicích ze školek ve Srubci u Č. Budějovic. Ceny byly za: jabloně 16 Kč, švestky 18 Kč, třešně 20 Kč.

Plánek ovocného sadu na horní návsi

Na podzim 1933 provedeno osázení dolní návsi ovocnými stromy, hlavně jabloněmi, asi 80 ks, hlavně Baumovou renetou, a tím byla vyčerpána druhá polovina subvence Zemědělské rady v celkovém obnose 530 Kč.

Historie budovy Obecního úřadu

Budova sloužila od svého počátku jako úřadovna kampeličky a také jako obecní úřadovna. Historie obecní záložny sahá ještě dále do historie. 17. března 1910 byl v obci založen Spořitelni a záložni spolek (Kampelička) s ručením „neobmezeným“. Kampelička je vlastně lidový název pro družstevní záložny nebo spořitelni družstva, které vznikaly za účelem přijímání finančních vkladů, poskytování úvěrů a jiných finančních služeb. Název vznikl podle Františka Kampelíka, který propagoval myšlenky družstevních záložny v polovině 19. století. Ve své době jeho dílo nebylo přijato s velkým úspěchem a rozmachu dosáhl „kampeličky“ zhruba o sto let později. Prvním starostou pístinské Kampeličky byl Josef Zahradník, pokladník František Blažek a od r. 1919 Josef Vrchota. V roce 1919 měl spolek vklady 94 809 Kč a zápůjčky 8 643 Kč. Roku 1930 dosáhly vklady výše 648 224 Kč a zápůjčky 336 068 Kč. Spolek zakoupil pro obec různé stroje a obstarával nákupy umělých hnojiv a různých hospodářských potřeb.

V roce 1933 jednal záložni spolek s obcí o potřebě úřadovny pro kampeličku a zároveň i pro potreby obce. Dne 7. srpna 1933 se obě korporace na společné schůzi dohodly na následujících podmínkách: obec daruje spolku pozemek uprostřed vesnice a stavební dřevo. Provedení stavby i veškerý ostatní stavební materiál provede Kampelička svým nákladem a stavba sama bude majetkem Kampeličky. Za poskytnuté stavební místo a dříví Kampelička ponechá obci k bezplatnému užívání dvě místnosti; jednu na obecní úřadovnu a druhou na knihovnu a to na dobu 20 let. Tato lhůta může být libovolně prodloužena. Dále se obě strany dohodly, že se stavbou se započne na jaře 1934 a členové Kampeličky se zavázali, že všechny pomocné práce provedou zdarma. Ještě v zimě 1933 se v obecním lese nakácelo dříví potřebné ke stavbě Kampeličky, stavební dříví se navozilo ke stavbě, trámové a krovové bylo osekáno, špalky na prkna a latě odvezeny na pilu. Kácení a odvoz provedli členové zdarma. Když na jaře 1934 sešel sníh, začalo se s přípravami ke stavbě. Vozil se kámen, písek a cihly a po jarních pracích se začalo zdit. Stavbu prováděl zednický mistr Jan Škarda ze Stráže za celkovou odměnu 800 Kč. Do zimy byly veškeré zednické práce hotovy.

Slavnostní otevření proběhlo v březnu 1935 za účasti úředníka Jednoty hospodářské společnosti a mnoha místních i okolních obyvatel. Po projevech tehdejšího starosty Kampeličky Jana Maxy a úředníka Jednoty hospodářské byla budova předána svému účelu. Celkové náklady na stavbu Kampeličky, bez obětavé a bezplatné práce všech jejích členů, činily 22 906 korun českých.

1. Slavnostní otevření Kampeličky v březnu 1935

Budova obecního úřadu květen 2019

1939 – 2019 – 80 let od okupace Československa

Autentický přepis záznamů z Pamětní knihy obce Pístitina – rok 1939

Den 15. března byl nejsmutnějším v našich novějších dějinách. Časně ráno byla u nás sněhová vánice, jako by ani počasí nepřálo postupu německých vojsk do republiky. Ti, kteří ráno poslouchali rádio, rozběhli se v nejvyšším vzrušení po vsi zvěstovat tuto strašnou novinu. Mnozí teprve nyní pochopili strašný dosah Mnichovského diktátu a naši loňské kapitulace našich zrádných státníků a uznávali, že se loni kapitulovat nemělo, i nynější kapitulace Háchova byla odsuzována. Všichni uznávali, že nám nadchází těžké doby. Ukázalo se to brzo. Naše obec je stranou hlavních dopravních tepen, tak jsme neviděli tu zlodějinu ve velkém, jako např. v Jindř. Hradci, kde se ve dne v noci vyváželo nepřetržitými kolonami nákladních aut všechno možné. Přeplněné vojenské sklady, zařízení kasáren, sklady obilí apod. Podivaná byla na hladové německé vojáky. Vlivem nízkého kurzu Kč, kterou Hitler stanovil neuznávajíc naši měnu, byli překvapeni, když kupříkladu za 1 marku zde dostali celý růžec buřtů nebo plný koš housek nebo spoustu cukrářského zboží. Jedli jako bezední a pro mnohé to mělo běhací následky. Pro jejich falešnou propagandu, jako kupř. v Třeboni vyvařovali polévku a dávali malé bochníčky chleba, a když lidé ze zvědavosti dívali se co se děje, fotografovali je a posílali do světa, že zde mají lidé hlad a žebrají o polévku.

Bylo nařízeno přísné hlídkování, vždy dva muži 24 hodin, od 1 h v poledne do 1 h v noci. V Brachovém vršku byla rozhledna, tam jeden ve dne a druhý ve vsi, v noci pak oba ve vsi. Hlídky byly kontrolovány četnictvem.

Hned po napadení Polska Němci zavedli vázané hospodářství. Byly vydány lístky na mouku a chleba, maso, mléko, mýdlo. Ovšem také zavedeny nucené dodávky mléka, obilí, dobytka, vepřů a vajec. Zavedeny komise mléčná a obilní pro dodávky a dobytčí.

Ihned po okupaci rozpustila německá správa obě se tvořící politické strany, jak stranu národní i stranu práce a povolila jen jednu celonárodní stranu „Národní souručenství“ která byla Němci kontrolována a vedením a ideologií podobná nacistické straně německé, založená na vůdcovském systému, tj. že vedoucí funkcionáři nebyly voleni členstvem, ale nadiktováni a jmenováni ze shora. Členství bylo nuceně dobrovolné. V obci skupina národního souručenství založena byla.

Rovněž tak byla v obci založena skupina celonárodního „svazu zemědělství a lesnictví“, kde členství od 1 ha bylo povinné, a který byl na německé přání založen a také, aby sloužil zájmům okupantů k snadšímu ovládnutí lidu a ne zájmům lidu samotného. Vedoucím skupiny byl jmenován pan Josef Houška, rolník č. 2, ten také tu a tam dostával známky na železářské zboží a části oděvů, které mezi členy rozdělával, ale bylo toho nepatrné procento celkové potřeby.

K semletí samozásobitelských dávek, které byly 23 kg chlebového obilí na měsíc a osobu, byly obecním úřadem vydávány mlecí výkazy, vydáváním mlecích výkazů byl pověřen Jan Zahradník. Šrotovací povolení vydává starosta. Rovněž i vydávání poukazů na boty, pláště na kola vydával starosta.

O kaštanu

- Stromy byly téměř vždy součástí budování křížů, křížků a božích muk. Byly vysazovány v jejich blízkosti a jsou tak jejich součástí. Při minulých dvou putováních jsme představili nejčastější dva druhy stromů a to lípu a dub. V letošním putování se seznámíme s kaštanem.
- Lidově se pro tento strom vžilo pojmenování „kaštan“, nebo také „koňský kaštan“, ale botanicky správně se tento strom jmenuje jírovec maďal, latinsky pak *Aesculus hippocastanum*.
- U nás v parcích lze vidět jeho příbuzné a to jírovec pavie, jírovec pleťový, jírovec žlutý a drobnokvětý.
- Koňský kaštan proto, že Turci jeho plody krmili koně. V době nouze se ze semen lisoval olej na svícení a vyráběla se mouka.
- V Evropě se začal pěstovat jako zahradní dřevina v 17. století, z počátku rostl v dvorských parcích a alejích. Postupně se stal oblíbeným stromem v zahradních restauracích a dostal se i do volné krajiny.
- Jeho osud v Evropě má hodně společného s tulipány a puškorcem. Z Istanbulu se dostaly společně k významnému botanikovi té doby Clusiovi do Vídně v 16. století. Zakrátko vznikla v 17. st. tulipánová mánie po celé Evropě, puškorec si dobyl sladké vody a i jihočeské rybníky, koňský kaštan pak parky, aleje a zahradní restaurace. Třeba jírovce u restaurací Šupina a Šupinka v Třeboni jsou pověstné...
- Strom je v dospělosti vysoký 15 – 25m.
- Strom začíná kvést vzpřímenými květenstvími (lidově svícemi) až 2 cm velkými bílo-žlutými květy s červenou kresbou, kterých může být až 90 v jednom jehlancovitém hroznu.
- Ostatný plod je kulovitá tobolka a v ní je tmavohnědé lesklé semeno – tedy „kaštan“. Strom kvete od dubna do května. Semena zrají a padají v září a říjnu. Pro lidi je nepoživatelný.
- Rašící listy jsou plstnaté, pupeny koncem zimy silně lepkavé, podle kterých se strom dobře pozná.
- Kaštany dnes slouží nejen k přikrmování zvěře, ale používají se i při výrobě léků zejména proti cévním chorobám, hemoroidům a zánětům.
- Kaštany byly také oblíbené pro dětskou zábavu k výrobě postaviček a figurek zvířátek, kdy se jednotlivé kaštany spojovaly špejlemi.
- Jírovec maďal je v poslední době decimován housenkami klíněnky maďalové, což je drobný motýl. Ten se poprvé objevil v Evropě v roce 1984. Nyní je obecně rozšířený a boj proti němu je velmi obtížný.
- Dřevo stromu není příliš kvalitní, je měkké a snadno praská. Přesto se používalo k výrobě sudů a řezbářským pracem.
- Koruna stromů je působivá na podzim svým zbarvením, hraje červenými, zlatými a oranžovými tony.
- Zajímavé je, že tzv. jedlý kaštan je plodem stromu kaštanovníku jedlého (*Castanea sativa*), který patří ne mezi jírovcovité, ale mezi bukovité (je tedy spíše „bukem než kaštanem“). Má protáhlé kopinaté listy. Vyskytuje se v lesích jižní Evropy a ve Středozeří. V těchto zemích patřily jedlé kaštany k základním potravinám. V Evropě a i u nás se prodávaly a prodávají pražené kaštany zejména o vánocích. Tyto plody obsahují mnoho škrobu, cukrů a také tuk a aromatické látky.
- Dva jírovce maďaly dnes rostou u Doňků kříže v Pístině, kam byly vysazeny v roce 2016 a jsou staré cca 6 roků.

Zdroje a citace

- Web obce Pístina
- Kroniky obce Pístina
- Kamenná boží muka v jižních Čechách a přilehlé Moravě (Z. Paloušová 2009)
- Stráž nad Nežárkou (obec Stráž nad Nežárkou 2002, M. Hule)
- MAS Třeboňsko, o.p.s (webové portály)
- Zděná boží muka v jižních Čechách (P. Hájek 2009)
- Nad hladinami rybníků (manželé Kodlovi 2001)
- O životě a lidech na panství strážském (J. Brožek a F. Jílek 2008)
- Staré a památné stromy Třeboňska (kolektiv autorů 2008)
- O lidech, času a stromech (Michael Vescoli 1995)
- Svět stromů (Keith Rushforth 2006)

Závěr

Tento bulletin nazvaný „Putování po křížcích, křížích a božích mukách 05/2019“ vznikl v první polovině roku 2019. Včlenili jsme do něj některé části předchozích bulletinů. Uvítáme jakékoliv připomínky, názory a doporučení k vlastní publikaci - k textům i fotografiím - které je možné posílat na e-mail info@tr-ops.cz či na Tělovýchovný spolek Pístina tspistina@gmail.com.

Na další společná díla se těší

Kolektiv autorů

Třeboňská rozvojová společnost o.p.s.
2019

